

Agnieszka Modrok

Zakład Zarządzania Informacją
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: agnieszkamodrok@interia.pl

**KONSORCYJNA FORMA WSPÓLPRACY BIBLIOTEK EUROPEJSKICH
W ZAKRESIE ZAKUPU ELEKTRONICZNYCH ŹRÓDEŁ INFORMACJI.
WYBRANE PRZYKŁADY**

ABSTRAKT:

Jako wstęp do rozważanego tematu zaprezentowano definicję słowa „konsorcjum”, omówiono typologię konsorcjów oraz powody, dla których biblioteki tworzą takie przymierza. Opisano pięć europejskich inicjatyw zajmujących się negocjowaniem umów licencyjnych na dostęp do elektronicznych źródeł informacji. Są to: The Finnish National Electronic Library (FinELib, Finlandia), Lithuanian Research Library Consortium (LMBA, Litwa), NESLI-2 (Wielka Brytania), Consortium of Slovenian Electronic Collections (COSEC, Słowenia) oraz Consortium of Swiss Academic Libraries (CSAL, Szwajcaria). Przedstawiono historię powstania konsorcjów, ich członków, koordynatorów, sposoby finansowania przedsięwzięć oraz zbadano, do jakich elektronicznych źródeł informacji opisywane konsorcja wykupiły dostęp w 2014 r. Uzyskane dane porównano z programem zakupu baz danych dla środowisk naukowych w Polsce: Wirtualną Biblioteką Nauki (WBN). Uzyskane wyniki pozwoliły stwierdzić, który model europejskiego konsorcjum jest najbardziej efektywny w związku z zakupem dostępu do elektronicznych źródeł informacji.

SŁOWA KLUCZOWE:

Baza danych. COSEC. CSAL. FinELib. Konsorcjum. LMBA. NESLI-2. Wirtualna Biblioteka Nauki. WBN.

Wstęp

Revolucja informatyczna związana z wynalezieniem i szerokim zastosowaniem Internetu stała się szansą dla bibliotek na całym świecie. Dotychczasowe problemy związane z ograniczaniem budżetu i systematycznie wzrastającą liczbą drogich publikacji, które biblioteki chciały zgromadzić spowodowały, że zaczęto się interesować dostępem do czasopism elektronicznych i baz danych w ramach tworzonych konsorcjów. Artykuł przedstawia wybrane definicje i typologie konsorcjów zawarte w literaturze przedmiotu oraz wady i zalety tworzenia porozumień w celu uzyskania dostępu do elektronicznych zasobów. Część zasadniczą stanowi omówienie wybranych europejskich konsorcjów zajmujących się negocjowaniem umów licencyjnych na dostęp do elektronicznych źródeł informacji: The Finnish National Electronic Library (FinELib, Finlandia), Lithuanian Research Library Consortium (LMBA, Litwa), NESLI-2 (Wielka Brytania), Consortium of Slovenian Electronic Collections (COSEC, Słowenia), Consortium of Swiss Academic Libraries (CSAL, Szwajcaria) oraz Wirtualna Biblioteka Nauki (WBN, Polska). Przedstawiono historię powstania wymienionych porozumień, ich członków, koordynatorów oraz sposoby finansowania przedsięwzięć.

Artykuł ma także na celu wskazanie tendencji i pewnego kierunku rozwoju europejskich konsorcjów. Stanowi jedynie zarys problematyki i wprowadzenie do dalszych analiz.

Definicja konsorcjum

Pojęcie „konsorcjum” pochodzi od łacińskiego „consortium”. Oznacza współdziałanie, wspólnotę, spółkę. *Wielki słownik wyrazów obcych i trudnych* definiuje konsorcjum jako „związek, spółkę kilku przedsiębiorstw albo banków, utworzony po to, żeby powiększyć kapitał na tyle, aby starczył do przeprowadzenia określonej operacji finansowej lub handlowej” [20, s. 403]. Inną, lecz zbliżoną definicję podaje *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, według którego konsorcjum to „spółka kilku przedsiębiorstw założona w celu zwiększenia kapitałów, potrzebnych do przeprowadzenia jakiejś operacji finansowych lub handlowych” [25, s. 351]. Można zauważyć, że w przytoczonych definicjach podkreśla się, że konsorcjum to spółka przedsiębiorstw utworzona w celu połączenia zasobów, w tym przypadku finansowych.

Ogólną, nieprecyzyjną definicję stworzył Zdzisław Szkutnik, który twierdzi, że konsorcjum to „przemysłana organizacja oparta na sformalizowanej umowie, utworzona z zamiarem osiągnięcia konkretnego celu” [28, s. 245]. Pojawia się w niej aspekt związany z zawieraniem umów pomiędzy poszczególnymi członkami porozumienia.

Grażyna Komorowska i Anna Tonakiewicz przyjęły, że konsorcja biblioteczne to „zespoły bibliotek, które podpisały umowę wspólną z wy-

dawcą bazy elektronicznej on-line [...]. Są sposobem na udostępnianie polskim użytkownikom światowych baz on-line, służą negocjowaniu warunków umów, sposobów finansowania, sposobów dostępu do baz elektronicznych” [13, s. 222]. Jest to definicja, która najpełniej ujmuje aspekt biblioteczarski w tłumaczeniu pojęcia „konsorcjum”. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że dotychczas nie powstała jedna, ogólnie przyjęta w środowisku biblioteczarskim definicja tego pojęcia.

Typologia konsorcjów

W literaturze naukowej, poruszającej tematykę porozumień między bibliotekami, można odnaleźć wiele prób typologii konsorcjów. Jednak dotychczas nie powstał jeden, uniwersalny schemat.

Leopold Stecki podzielił konsorcja ze względu na ich strukturę organizacyjno-prawną [27, s. 57-66] na:

- konsorcjum pojedyncze (jednostkowe), które powstaje, gdy jedna biblioteka, przejawiając wolę kierowania konsorcjum, podpisuje umowę konsorcjalną z inną biblioteką. Jeżeli liczba członków takiego konsorcjum ma wzrosnąć, wtedy biblioteka koordynująca podpisuje umowę z każdą nową instytucją przystępującą do konsorcjum, a treść podpisywanych umów nie musi być jednakowa dla wszystkich nowych członków;
- konsorcjum jednolite, w którym biblioteki zawierają umowę o jednolitej treści. Funkcja koordynatora i reprezentanta konsorcjum może być powierzona jednej lub kilku bibliotekom a nawet instytucji trzeciej;
- konsorcjum wewnętrzne (ciche, ukryte) charakteryzujące się brakiem ujawniania faktu, że zawiązано konsorcjum z inną, nową instytucją. Każdy z członków takiego konsorcjum występuje cały czas pod własną nazwą i nie przyjmuje nazwy konsorcjum. Ten typ porozumień nie występuje wśród bibliotek;
- konsorcjum zewnętrzne (jawne), w którym wszystkie podmioty biorące udział w konsorcjum są jawne i mogą w swoich interesach występować wspólnie. Uzewnętrznianie funkcjonowania w takim konsorcjum często zwiększa efekty działalności po stronie uczestników;
- konsorcjum scentralizowane, w którym jeden uczestnik konsorcjum jest zobligowany do reprezentowania członków porozumienia w sferze stosunków zewnętrznych oraz związanych z prowadzeniem spraw całego konsorcjum, np. utrzymywanie kontaktów korespondencyjnych, dokonywanie rozrachunków z poszczególnymi konsorcjantami;
- konsorcjum zdecentralizowane, w którym poszczególne biblioteki wchodzą w jednostkowe stosunki prawne z innymi bibliotekami.

Sprawami konsorcjum zajmuje się jeden uczestnik konsorcjum lub osoba trzecia, ale ma ona mniejsze uprawnienia niż w przypadku koordynatora w konsorcjum scentralizowanym. Każda z bibliotek działających w konsorcjum tego typu dba o własne imię i dobro, działa na własny rachunek, ale pod auspicjami konsorcjum;

- konsorcjum krajowe, które tworzą biblioteki mające siedziby na obszarze tego samego kraju (kryterium podmiotowe). Ponadto, za krajowe konsorcjum uważa się takie, które rozwija swą działalność tylko na terenie jednego kraju (kryterium geograficzne);
- konsorcjum międzynarodowe, którego cechą charakterystyczną jest to, że biblioteki biorące udział w tego typu konsorcjum mają swe siedziby w różnych krajach (kryterium podmiotowe).

Przedstawiona powyżej typologia nie jest rozłączna. W związku z tym wybrane typy konsorcjów mogą się przenikać.

Inny model konsorcjów przedstawił Jan Andrzej Nikisch, który wykorzystał wiele kryteriów podziału. Wyróżnił on konsorcja [24]:

- sprzętowo-programowe, które wykorzystują systemy komputerowe i/lub zintegrowane systemy biblioteczne pochodzące od tego samego producenta;
- terytorialno-lokalne, które dzielą się systemami komputerowymi i/lub oprogramowaniem. Celem tego przedsięwzięcia jest wspólne zarządzanie i administrowanie zasobami;
- terytorialno-regionalne, które zajmują się tym, co konsorcja terytorialno-lokalne jednakże na większą, zazwyczaj ogólnokrajową skalę;
- dziedzinowe, które łączą biblioteki zajmujące się podobnymi dyscyplinami naukowymi;
- źródłowe, które umożliwiają bibliotekom zakup wspólnego dostępu do źródeł informacji lub wspólne tworzenie tych źródeł.

Utworzone zbiory nie są rozłączne. Biblioteki mogą należeć do jednego lub więcej wyżej wymienionych typów.

Przedstawione typologie konsorcjów nie są pełne i zamknięte. Możliwe, że będą nadal się zmieniać i przekształcać do czasu, aż powstanie jeden, idealny model.

Zalety i wady tworzenia konsorcjów

Bibliotekarze coraz częściej zainteresowani byli tworzeniem konsorcjów. Jednym z najważniejszych powodów tego zjawiska był stały wzrost cen i liczby czasopism w postaci tradycyjnej i elektronicznej oraz zmniejszający się budżet bibliotek na zakup literatury. Zauważono, że na rynku pojawiły się atrakcyjne oferty wydawców i twórców profesjonalnych serwisów z naukowymi czasopismami elektronicznymi. Oferowali oni

czasopisma z/lub bez wersji on-line. Ich ceny były jednak tak wysokie, że jedna biblioteka nie byłaby w stanie zakupić wszystkich tytułów, którymi była zainteresowana. W związku z tym zaczęto tworzyć konsorcja biblioteczne. Dzięki temu, zrzeszone instytucje mogły zaoszczędzić pieniądze negocjując z dostawcami jak najlepsze warunki zakupu i organizacji dostępu do baz danych. Ten sposób postępowania pozwala bibliotekom znacznie powiększyć listę najbardziej pożądaných tytułów czasopism i korzystać z zasobów światowych baz danych poprzez podział kosztów między członków konsorcjum [19, s. 102].

Powyższe przesłanki skłaniają do stworzenia wykazu zalet i wad tworzenia konsorcjów. Wśród zalet należy uwzględnić:

- dostęp do bardzo dużej liczby tytułów przy niewielkim nakładzie finansowym (zakup takiej liczby tytułów przez jedną bibliotekę wykracza poza jej możliwości);
- cross-access czyli wzajemny dostęp przez wszystkich członków konsorcjum do wykupionych tytułów czasopism;
- dostęp do archiwów czasopism;
- możliwość negocjowania cen i warunków dostępu do kupowanej kolekcji;
- możliwość uzyskania dofinansowania z budżetu państwa lub fundacji;
- dostęp poprzez jedną platformę;
- jednego koordynatora (instytucję lub osobę), który nadzoruje pracę konsorcjum;
- jedną umowę licencyjną podpisywaną przez koordynatora w imieniu wszystkich członków konsorcjum;
- dostęp do statystyk pozwalających określić poczytność zakupionego czasopisma przez użytkowników biblioteki [18].

Wśród wad tworzenia konsorcjów można wymienić:

- kupowanie przez biblioteki całych zestawów czasopism oferowanych przez wydawców (również takich, których biblioteka by nie zamówiła planując prenumeratę pojedynczych tytułów czasopism);
- monopsonizację rynku wydawniczego;
- brak wpływu biblioteki na długoterminową archiwizację zakupionych zasobów – każdy wydawca ma z góry określone warunki archiwizacji dokumentów objętych licencją i nie można ich negocjować;
- długoterminową umowę licencyjną, która w większości przypadków obejmuje okres trzech lat;
- brak możliwości rezygnacji z poszczególnych tytułów w trakcie trwania umowy. Gdy biblioteka zrezygnuje z kilku tytułów spośród

kilkuset prenumerowanych, musi zrezygnować z całej dotychczasowej prenumeraty i na nowo negocjować warunki umowy [22, s. 141].

Mimo wad, konsorcja są atrakcyjnym sposobem nabywania oprogramowania bibliotecznego, czasopism i książek zarówno w wersji tradycyjnej, jak i elektronicznej przez biblioteki. Dzięki temu użytkownicy mają dostęp do szeroko rozumianej informacji w każdej postaci.

Konsorcjum FinELib

Finnish National Electronic Library (FinELib) powstało w 2001 r. i zrzesza fińskie biblioteki uniwersyteckie, politechniczne, instytuty badawcze oraz biblioteki publiczne. Celem konsorcjum jest centralne pozyskanie środków na zakup elektronicznych źródeł informacji dla wszystkich członków zrzeszenia. Koordynatorem tych prac jest Biblioteka Narodowa Finlandii [29].

Obecnie do konsorcjum przystąpiły 382 biblioteki: piętnaście bibliotek uniwersyteckich, dwadzieścia siedem bibliotek wyższych uczelni politechnicznych, trzydzieści siedem bibliotek instytutów badawczych oraz 303 biblioteki publiczne [21]. Tak duża liczba członków FinELib świadczy o tym, że użytkownicy bibliotek różnego typu są zainteresowani zdalnym dostępem do elektronicznych źródeł informacji. W związku z tym funkcja koordynatora konsorcjum jest odpowiedzialna. Biblioteka Narodowa została zobligowana do współpracy ze wszystkimi członkami porozumienia, musi dbać o rozwój konsorcjum poprzez poszerzanie oferty dostępu do baz danych zgodnie z oczekiwaniami instytucji członkowskich oraz negocjować z wydawcami baz danych atrakcyjne ceny zakupu dostępu. Ponadto Biblioteka Narodowa zachęca instytucje niezrzeszone w FinELib do przyłączenia się do konsorcjum [11].

FinELib aktywnie działa na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Finlandii i stara się zapewnić dostęp jak najszerszej liczbie użytkowników bibliotek do elektronicznych źródeł informacji wysokiej jakości. Wizją konsorcjum jest zapewnienie dostępu do baz danych wszystkim bibliotekom w Finlandii. Mają to być nie tylko źródła tworzone przez największych potentatów na rynku, ale również regionalne bazy danych. W przyszłości FinELib chce wywierać jeszcze większy wpływ na ceny usług baz oferowanych przez wydawnictwa. Ponadto będzie promować swój sposób działania na arenie międzynarodowej w celu wskazania innym krajom sposobów dostępu do elektronicznych źródeł informacji [10].

W 2014 r. konsorcjum FinELib oferowało dostęp do czterdziestu siedmiu elektronicznych zasobów informacji [9] (zob. Załącznik – Tabela 3). Były to bazy danych z następujących dziedzin: interdyscyplinarne bazy danych (szesnaście), medycyna (sześć), ekonomia (pięć), lingwistyka (trzy), nauki ścisłe (trzy), nauki humanistyczne (dwie), psychologia (dwie), chemia (jedna), elektronika (jedna), filozofia (jedna), historia

(jedna), informatyka (jedna), komunikacja społeczna (jedna), literaturoznawstwo (jedna), muzyka (jedna), sport (jedna), sztuka (jedna). Zakupione przez konsorcjum FinELib zasoby elektroniczne podzielono według typu bazy, jaką reprezentują. Są to: pełnotekstowe (dwadzieścia jeden), bibliograficzno-abstraktowe (osiem), bibliograficzne (cztery), pełnotekstowo-abstraktowe (cztery), pełnotekstowo-bibliograficzne (cztery), abstraktowe (jedna), pełnotekstowo-abstraktowo-bibliograficzne (jedna), pełnotekstowo-abstraktowo-cytujące (jedna) oraz jedna baza danych rejestrująca cytowania.

Analizując uzyskane wyniki badań, można zaobserwować, że konsorcjum zakupiło dostęp do interdyscyplinarnych baz danych, które zapewniają użytkownikom dostęp do informacji z wielu gałęzi wiedzy. Najchętniej kupowanym typem baz danych były bazy pełnotekstowe, które oferują użytkownikom zdalny dostęp do pełnych tekstów artykułów. FinELib jest więc konsorcjum, które dostarcza użytkownikom dostęp do elektronicznej informacji z możliwie największej liczby dziedzin w najdogodniejszy sposób – poprzez pełnotekstowe bazy danych.

Konsorcjum NESLI-2

National Electronic Site Licensing Initiative (NESLI-2) powstało w 2004 r. jako następca wcześniejszych inicjatyw konsorcyjnych w Wielkiej Brytanii. Zastąpił on programy CURL i NESLI, realizowane od połowy lat 90. XX w. [26]. Obecnie konsorcjum współpracuje z szesnastoma największymi wydawcami czasopism na świecie [2]. Zajmuje się zakupem tradycyjnych czasopism naukowych, jak i elektronicznych źródeł informacji w Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. Do konsorcjum należy 651 bibliotek szkół wyższych, instytutów naukowo-badawczych i innych [19, s. 105].

Koordynatorem NESLI-2 jest The Joint Information Systems Committee (JISC), który jest odpowiedzialny za wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań technologicznych mających wspomóc rozwój badań naukowych i proces nauczania w zakresie informacji i komunikacji [19, s. 104]. JISC odpowiada za zakup tradycyjnych czasopism naukowych oraz uzyskiwanie dostępu do elektronicznych źródeł informacji.

Konsorcjum NESLI-2 dąży do tego, aby administrować ogólnokrajową licencją zakupu wszystkich typów czasopism poprzez współpracę z wydawcami. Współpraca ta powinna być elastyczna i uwzględniać potrzeby użytkowników bibliotek [19, s. 105].

W 2014 r. konsorcjum NESLI-2 oferowało dostęp do dwudziestu jeden elektronicznych zasobów informacji [26] (zob. Załącznik – Tabela 3). Były to bazy danych z następujących dziedzin: interdyscyplinarne bazy danych (dziewięć), chemia (dwie), fizyka (dwie), lingwistyka (dwie), medycyna (dwie), nauki humanistyczne (dwie), ekonomia (jed-

na), nauki ścisłe (jedna). Ponadto, zakupione przez konsorcjum NESLI-2 zasoby elektroniczne podzielono według typu bazy, jaką reprezentują. Są to: pełnotekstowe (szesnaście), bibliograficzno-abstraktowe (dwie), pełnotekstowo-bibliograficzne (dwie), abstraktowe (jedna) bazy danych.

Analizując wyniki badań, można zaobserwować, że NESLI-2, podobnie jak FinELib, oferuje dostęp głównie do interdyscyplinarnych baz. Ponadto, większość zakupionych czasopism elektronicznych jest dostępna w pełnym tekście.

Konsorcjum LMBA

Lithuanian Research Library Consortium (LMBA) zostało założone przez dwadzieścia trzy biblioteki w 2001 r. Obecnie konsorcjum liczy pięćdziesięciu sześciu członków [3]. Są to litewskie biblioteki publiczne, uniwersyteckie, politechniczne i instytutów badawczych [16].

Konsorcjum LMBA powstało w celu tworzenia i promowania wirtualnych bibliotek, wdrażania do bibliotek najnowszych osiągnięć technologicznych oraz dokonywania zakupu elektronicznych źródeł informacji. Ponadto, zadaniem konsorcjum jest koordynowanie zakupu zagranicznych czasopism dla wszystkich członków stowarzyszenia z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb każdej instytucji. LMBA propaguje również otwarty dostęp do elektronicznych zasobów informacji, które mają służyć rozwojowi nauki na Litwie. Konsorcjum zajmuje się nie tylko negocjowaniem cen zakupu elektronicznych źródeł informacji, ale również współpracuje z międzynarodowymi organizacjami działającymi w obszarze LMBA [14].

Fundusze na działalność i zakup elektronicznych źródeł informacji konsorcjum pochodzą z dwóch źródeł. Pierwsze z nich to wkład własny członków stowarzyszenia w postaci rocznych składek [14]. Pozostałe pieniądze są przekazywane przez sponsorów współpracujących z LMBA [17].

W 2014 r. konsorcjum LMBA oferowało dostęp do czterdziestu sześciu elektronicznych zasobów informacji [15] (zob. Załącznik – Tabela 3). Były to bazy danych z następujących dziedzin: interdyscyplinarne bazy danych (czternaście), medycyna (siedem), ekonomia (trzy), fizyka (trzy), nauki humanistyczne (trzy), edukacja (trzy), lingwistyka (dwie), nauki ścisłe (dwie), bibliotekoznawstwo (jedna), chemia (jedna), psychologia (jedna), ekologia (jedna), elektronika (jedna), muzyka (jedna), pedagogika (jedna), psychologia (jedna), religia (jedna), sport (jedna), sztuka (jedna). Ponadto, zakupione przez konsorcjum LMBA zasoby elektroniczne podzielono według typu bazy, jaką reprezentują. Są to bazy: pełnotekstowe (dwadzieścia cztery), bibliograficzno-abstraktowe (dwie), bibliograficzne (cztery), pełnotekstowo-abstraktowe (sześć), pełnotekstowo-bibliograficzne (dwie), abstraktowe (pięć), pełnotekstowo-abstraktowo-bibliograficzne (dwie) oraz jedna baza danych rejestrująca cytowania.

Wyniki badań wskazują, że LMBA podobnie jak FinELib i NESLI-2 oferuje dostęp głównie do interdyscyplinarnych baz danych. Większość zakupionych zasobów jest dostępna w pełnym tekście.

Konsorcjum COSEC

Consortium of Slovenian Electronic Collections (COSEC) powstało w 2003 r. poprzez zrzeszenie słoweńskich bibliotek różnego typu: uniwersyteckich, instytutów badawczych, publicznych i specjalnych [4].

Konsorcjum COSEC powstało po to, aby w imieniu wszystkich członków zrzeszenia zapewnić bibliotekom na terenie całego kraju dostęp do elektronicznych źródeł informacji za jak najniższą cenę. Koordynatorem przedsięwzięcia jest Biblioteka Narodowa i Uniwersytecka w Ljublanie. To ona jest odpowiedzialna za negocjacje z producentami warunków i cen dostępu do baz danych. Organizuje w imieniu konsorcjum szkolenia i warsztaty na temat elektronicznych źródeł informacji, zarządzania statystyką wykorzystania baz danych przez członków konsorcjum w celu efektywnego planowania zakupu źródeł. Ponadto COSEC dąży do zapewnienia użytkownikom bibliotek dostępu do pełnotekstowych czasopism elektronicznych i e-booków [1].

W 2014 r. konsorcjum COSEC oferowało dostęp do dwudziestu trzech elektronicznych zasobów informacji [5] (zob. Załącznik – Tabela 3). Były to bazy danych z następujących dziedzin: interdyscyplinarne bazy danych (sześć), psychologia (trzy), ekonomia (dwie), lingwistyka (dwie), medycyna (dwie), biologia, ekologia, ochrona środowiska (jedna), edukacja (jedna), fizyka (jedna), komunikacja społeczna (jedna), muzyka (jedna), nauki humanistyczne (jedna), sztuka (jedna), wojskowość (jedna). Ponadto, zakupione przez konsorcjum COSEC zasoby elektroniczne podzielono według typu bazy, jaką reprezentują. Są to: pełnotekstowe (dziesięć), bibliograficzno-abstraktowe (dwie), bibliograficzne (dwie), pełnotekstowo-abstraktowe (trzy), pełnotekstowo-bibliograficzne (trzy), abstraktowe (jedna), pełnotekstowo-abstraktowo-bibliograficzne (dwie) bazy danych.

Analizując wyniki badań, można stwierdzić, że konsorcjum COSEC faktycznie dąży do zakupu pełnotekstowych baz danych, ponieważ stanowiły one najliczniejszą grupę baz danych. Konsorcjum zakupiło również najwięcej interdyscyplinarnych elektronicznych źródeł informacji.

Konsorcjum CSAL

Consortium of Swiss Academic Libraries (CSAL) to szwajcarskie konsorcjum, do którego należy sześćdziesiąt bibliotek, głównie akademickich [12]. Organem nadzorczym jest Komitet Sterujący, w którego skład wchodzi reprezentanci wszystkich członków porozumienia. Komitet jest odpowiedzialny za ustalanie strategii rozwoju konsorcjum oraz organizu-

je i koordynuje dostęp do elektronicznych zasobów informacji. Ponadto, zajmuje się analizą cyfrowych potrzeb informacyjnych w sektorze szkolnictwa wyższego, organizuje infrastrukturę techniczną, która ma ułatwić dostęp do zasobów oraz prowadzi i analizuje statystykę dostępu do baz danych [6].

Do konsorcjum mogą przystępować nie tylko biblioteki akademickie, ale również innego typu. Istnieje jednak jeden warunek uczestnictwa w CSAL. Biblioteki nie mogą być elementem instytucji komercyjnych. Muszą być bibliotekami państwowymi. Członkostwo w tym przedsięwzięciu daje instytucjom duże korzyści finansowe. CSAL jako negocjator umów licencyjnych na dostęp do elektronicznych źródeł informacji uzyskuje rabat w wysokości około 30% ceny zasobu. Dodatkowo komitet sterujący organizuje szkolenia dla bibliotekarzy z zakresu obsługi baz danych, do których konsorcjum wykupiło dostęp oraz zapewnia wsparcie techniczne przez cały okres trwania umowy [8].

W 2014 r. konsorcjum CSAL oferowało dostęp do trzydziestu ośmiu elektronicznych zasobów informacji [7] (zob. Załącznik – Tabela 3). Były to bazy danych z następujących dziedzin: interdyscyplinarne bazy danych (jedenaście), medycyna (dwie), ekonomia (dwie), lingwistyka (trzy), psychologia (trzy), chemia (dwie), edukacja (dwie), nauki ścisłe (dwie), bibliotekoznawstwo (jedna), biologia, ekologia, ochrona środowiska (jedna), elektronika (jedna), historia (jedna), informatyka (jedna), nauki humanistyczne (jedna), religia (jedna). Zakupione przez konsorcjum CSAL zasoby elektroniczne podzielono według typu bazy, jaką reprezentują. Są to: pełnotekstowe (dwadzieścia), bibliograficzno-abstraktowe (sześć), bibliograficzne (cztery), pełnotekstowo-abstraktowe (jedna), pełnotekstowo-bibliograficzne (trzy), abstraktowe (trzy), pełnotekstowo-abstraktowo-bibliograficzne (jedna) bazy danych oraz jedna baza danych rejestrująca cytowania.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że CSAL – podobnie jak wcześniej opisane konsorcja – oferuje dostęp głównie do interdyscyplinarnych baz danych, a większość z zakupionych przez CSAL zasobów jest pełnotekstowa.

Projekt WBN

Od 1996 r. w Polsce rozwijany jest system sieciowego udostępniania naukowych baz danych – Wirtualna Biblioteka Nauki (WBN) koordynowana przez Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego. Na początku swej działalności WBN było zbiorem odrębnych bibliograficznych baz naukowych, które później przekształcono w jednolite grupy zasobów, posiadające ujednoliczone interfejsy dostępu. Celem WBN jest zintegrowanie zasobów internetowych dostępnych w Polsce z zasobami podobnych programów funkcjonujących w innych krajach [23, s. 27].

System WBN oferuje bibliotekom akademickim w Polsce dostęp do licencjonowanych zasobów naukowych ulokowanych na serwerach krajowych lub zagranicznych. Dzięki temu biblioteki mogą znacznie zmniejszyć środki przeznaczane na prenumeratę tradycyjnych czasopism naukowych, ponieważ dostęp do większości tytułów uzyskują poprzez Internet w ramach konsorcjów zainteresowanych dostępem do wybranych, licencjonowanych zasobów [23, s. 29].

Każda biblioteka zainteresowana dostępem do wybranej bazy danych WBN może przystąpić do konsorcjum podpisując odpowiednią umowę. Wszystkie licencje ogólnokrajowe dla instytucji naukowych i akademickich w całości są finansowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW). Inaczej przedstawia się sytuacja w przypadku licencji konsorcyjnych. Ich koszt określany jest indywidualnie dla każdego członka konsorcjum i zależy od kategorii instytucji, dotychczas prenumerowanych czasopism oraz liczby pracowników naukowych i/lub studentów. W takiej sytuacji zakup może być dofinansowany przez MNiSW w wysokości do 50% kosztów licencji [30].

W 2014 r. projekt WBN oferował dostęp do trzydziestu dwóch elektronicznych zasobów informacji [30] (zob. Załącznik – Tabela 3). Były to bazy danych z następujących dziedzin: interdyscyplinarne bazy danych (trzy), fizyka (trzy), medycyna (trzy), ekonomia (dwie), elektronika (dwie), lingwistyka (dwie), nauki ścisłe (dwie), bibliotekoznawstwo (jedna), chemia (jedna), edukacja (jedna), ekologia (jedna), pedagogika (jedna). Ponadto, zakupione przez WBN zasoby elektroniczne podzielono według typu bazy, jaką reprezentują. Są to: pełnotekstowe (siedemnaście), bibliograficzno-abstraktowe (trzy), bibliograficzne (jedna), pełnotekstowo-abstraktowe (jedna), pełnotekstowo-bibliograficzne (cztery), abstraktowe (trzy), pełnotekstowo-abstraktowo-bibliograficzne (dwie) bazy danych oraz jedna baza danych rejestrująca cytowania.

Analizując uzyskane wyniki badań, można zaobserwować, że polski projekt WBN osiągnął podobne efekty do tych, które zaobserwowano podczas badania innych europejskich konsorcjów. WBN wykupiło dostęp głównie do interdyscyplinarnych baz danych oraz innych zasobów informacji dostępnych w pełnym tekście.

Podsumowanie

Badanie europejskich modeli współpracy przeprowadzono na sześciu konsorcjach: FinELib, NESLI-2, LMBA, COSEC oraz WBN. Łącznie, wszystkie biblioteki należące do tych porozumień uzyskały dostęp do siedemdziesięciu pięciu elektronicznych zasobów informacji, w tym:

- FinELib: czterdziestu siedmiu (63% wszystkich zasobów);
- LMBA: czterdziestu sześciu (61% wszystkich zasobów);

- CSAL: trzydziestu ośmiu (51% wszystkich zasobów);
- WBN: trzydziestu dwóch (43% wszystkich zasobów);
- COSEC: dwadziestu trzech (31% wszystkich zasobów);
- NESLI-2: dwadziestu jeden (28% wszystkich zasobów).

Wyniki wskazują, że pod względem ilościowym spośród badanych konsorcjów najwięcej oferuje swoim użytkownikom FinELib. To porozumienie zapewniło swoim członkom dostęp do największej liczby elektronicznych zasobów informacji. Natomiast konsorcjum NESLI-2 spośród badanych konsorcjów udostępnia swoim użytkownikom najmniejszą liczbę baz danych.

Zakupione przez badane konsorcja zasoby elektroniczne podzielono według dziedziny, jaką reprezentują (zob. Tabela 1).

Tabela 1. Podział zasobów elektronicznych zakupionych przez badane konsorcja według dziedziny, jaką reprezentują

L.p.	Dziedzina bazy danych	Liczba baz danych należących do danej dziedziny
1.	Interdyscyplinarne bazy danych	22
2.	Medycyna	12
3.	Ekonomia	6
4.	Fizyka	3
5.	Psychologia	3
6.	Nauki ścisłe	3
7.	Lingwistyka	3
8.	Nauki humanistyczne	3
9.	Chemia	2
10.	Edukacja	2
11.	Ekologia	2
12.	Elektronika	2
13.	Informatyka	1
14.	Religia	1
15.	Komunikacja społeczna	1
16.	Literaturoznawstwo	1
17.	Sztuka	1
18.	Muzyka	1
19.	Historia	1
20.	Bibliotekoznawstwo	1

L.p.	Dziedzina bazy danych	Liczba baz danych należących do danej dziedziny
21.	Wojskowość	1
22.	Filozofia	1
23.	Sport	1
24.	Pedagogika	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika – Tabela 3.

Najwięcej zasobów elektronicznych, do których badane konsorcja wykupiły dostęp, stanowią interdyscyplinarne bazy danych. Cieszą się największą popularnością, ponieważ oferują informacje ze wszystkich dziedzin wiedzy. Są uniwersalne i przeznaczone dla wszystkich użytkowników.

Zasoby elektroniczne zakupione przez konsorcja podzielono według typu bazy danych, jaką reprezentują. Dane przedstawiono w Tabeli 2.

Tabela 2. Podział zasobów elektronicznych zakupionych przez badane konsorcja według typu bazy danych, jaką reprezentują

L.p.	Typ bazy danych	Liczba baz danych należących do danego typu bazy danych
1.	Pełnotekstowe bazy danych	37
2.	Bibliograficzno-abstraktowe bazy danych	9
3.	Abstraktowo-pełnotekstowe bazy danych	7
4.	Abstraktowe bazy danych	7
5.	Bibliograficzno-pełnotekstowe bazy danych	6
6.	Bibliograficzne bazy danych	5
7.	Abstraktowo-bibliograficzno-pełnotekstowe bazy danych	5
8.	Cytowania	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika – Tabela 3.

Największą grupę stanowią pełnotekstowe zasoby informacji. Są to źródła, które oferują użytkownikom dostęp do pełnej informacji.

Europejskie konsorcja prowadzą zróżnicowaną działalność w zakresie zakupu elektronicznych źródeł informacji. Każde z sześciu przeanalizowanych zrzeszeń ma inną strukturę, członków, odmienny sposób finansowania czy szczegółowe zadania i cele. Ale łączy je jedno – chęć zapewnienia użytkownikom dostępu do jak największej liczby kontrolowanych i wysokiej jakości zasobów informacji. W 2014 r. największą liczbę elektronicznych zasobów informacji udostępniło swoim członkom fińskie konsorcjum FinELib. Ponadto, przeanalizowane konsorcja oferowały użytkownikom dostęp głównie do interdyscyplinarnych baz danych i do zasobów informacji dostępnych w pełnym tekście. Czy to jest dalszy, pewny kierunek rozwoju konsorcjów – oferowanie nieograniczonego dostępu do kontrolowanej informacji ze wszystkich dziedzin wiedzy? Możliwe, że w przyszłości konsorcja biblioteczne będą tak wpływowe, że osiągną ten cel.

Tabela 3. Wykaz elektronicznych źródeł informacji zakupionych przez europejskie konsorcja w 2014 r.

L.p.	Nazwa bazy danych	Nazwa konsorcjum						Dziedzina bazy danych	Typ bazy danych
		FinELib	NESLI-2	LMBA	COSEC	CSAL	WBN		
1.	Academic Search Complete	X		X	X		X	interdyscyplinarna	pełnotekstow-abstrakto- wo-bibliograficzna
2.	ACM Digital Library	X				X		informatyka	pełnotekstowa
3.	American Chemical Society	X	X	X		X		chemia	pełnotekstowa
4.	American Institute of Physics		X	X			X	fizyka	pełnotekstowa
5.	American Physical Society			X	X		X	fizyka	pełnotekstowa
6.	Annual Reviews	X	X	X				interdyscyplinarna	pełnotekstowa
7.	ATLA Religion Database			X				religia	bibliograficzna
8.	Biomedical collection	X						medycyna	pełnotekstowa
9.	BioOne				X			biologia, ekologia, ochrona środowiska	pełnotekstowa

L.p.	Nazwa bazy danych	Nazwa konsorcjum						Dziedzina bazy danych	Typ bazy danych
		FinELib	NESLI-2	LMBA	COSEC	CSAL	WBN		
10.	BMJ Journals Online Collection		X	X				medycyna	pełnotekstowa
11.	Business Source Complete	X		X		X	X	ekonomia	bibliograficzno-abstrakto- wa
12.	Business Source Elite	X				X		ekonomia	bibliograficzno-abstrakto- wa
13.	Business Source Premier	X			X			ekonomia	bibliograficzno-abstrakto- wa
14.	Cambridge University Press		X				X	interdyscyplinarna	pełnotekstowa
15.	CellPress	X	X			X		medycyna	bibliograficzno-abstrakto- wa
16.	Cinahl	X				X		medycyna	pełnotekstowa
17.	Cochrane Library			X				medycyna	abstrakto-pełnoteksto- wa
19.	Conference Proceedings Citation Index	X						interdyscyplinarna	bibliograficzna
20.	CSA Complete Collection	X						nauki ścisłe	pełnotekstowa

L.p.	Nazwa bazy danych	Nazwa konsorcjum						Dziedzina bazy danych	Typ bazy danych
		FinELib	NESLI-2	LMBA	COSEC	CSAL	WBN		
21.	Description of Fungi and Bacteria			X				medycyna	abstraktowa
22.	Early English Books Online	X						literaturoznawstwo	pełnotekstowa
23.	Ebrary			X				interdyscyplinarna	pełnotekstowa
24.	Econlit	X		X		X		ekonomia	abstraktowo-pełnotekstowa
25.	Education Research Complete			X		X		edukacja	pełnotekstowa
26.	Elsevier		X			X		interdyscyplinarna	bibliograficzno-pełnotekstowa
27.	Elsevier ebooks Collection		X					interdyscyplinarna	pełnotekstowa
28.	Emerald	X		X		X		interdyscyplinarna	bibliograficzno-pełnotekstowa
29.	ERIC			X		X		edukacja	pełnotekstowo-abstraktowo-bibliograficzna
30.	GreenFILE			X				ekologia	abstraktowo-pełnotekstowa

L.p.	Nazwa bazy danych	Nazwa konsorcjum						Dziedzina bazy danych	Typ bazy danych
		FinELib	NESLI-2	LMBA	COSEC	CSAL	WBN		
31.	Grove Art Online	X		X	X			sztuka	abstraktywno-pełnotekstowa
32.	Grove Music Online	X		X	X			muzyka	abstraktywno-pełnotekstowa
33.	Handbooks in Economics Series	X	X					ekonomia	bibliograficzno-pełnotekstowa
34.	Health Source			X	X		X	medycyna	pełnotekstowa
35.	Historical Abstracts	X				X		historia	abstraktywna
36.	Humanities International Complete			X				nauki humanistyczne	pełnotekstowa
37.	IEEE/IET Electronic Library	X		X			X	elektronika	pełnotekstowa
39.	IOP Publishing		X	X			X	fizyka	pełnotekstowa
40.	JSTOR	X		X	X			interdyscyplinarna	pełnotekstowa
41.	Knovel	X	X				X	interdyscyplinarna	pełnotekstowa

L.p.	Nazwa bazy danych	Nazwa konsorcjum						Dziedzina bazy danych	Typ bazy danych
		FinELib	NESLI-2	LMBA	COSEC	CSAL	WBN		
42.	Library, Information Science & Technology Abstracts		X	X		X	X	bibliograficzno-abstrakcyjna	pełnotekstowa
43.	Lippincott Williams & Wilkins Custom			X		X		medycyna	pełnotekstowa
44.	LWW Total Access Collection	X						medycyna	pełnotekstowa
45.	Masterfile Premier	X		X	X		X	interdyscyplinarna	bibliograficzno-pełnotekstowa
46.	Medline	X		X	X		X	medycyna	bibliograficzna
47.	Military and Government Collection				X			wojskowość	abstrakcyjno-pełnotekstowa
48.	MLA International Bibliography	X				X		lingwistyka	bibliograficzno-abstrakcyjna
49.	Nature	X	X	X		X	X	nauki ścisłe	pełnotekstowa
50.	Newspaper Source			X	X		X	interdyscyplinarna	pełnotekstowa
51.	Nursing Collection	X						medycyna	pełnotekstowo-abstrakcyjna z cytowaniami

L.p.	Nazwa bazy danych	Nazwa konsorcjum						Dziedzina bazy danych	Typ bazy danych
		FinELib	NESLI-2	LMBA	COSEC	CSAL	WBN		
52.	Nutrition and Food Science Database			X				medycyna	abstraktowa
53.	OECD iLibrary	X				X		interdyscyplinarna	pełnotekstowa
54.	Oxford English Dictionary	X	X	X	X	X		lingwistyka	pełnotekstowa
55.	Oxford Reference Online	X	X	X	X	X		lingwistyka	pełnotekstowa
56.	Philosopher's Index	X						filozofia	bibliograficzno-abstrakto- wa
57.	Project MUSE	X	X	X		X		nauki humanistyczne	pełnotekstowa
58.	ProQuest Central	X					X	interdyscyplinarna	bibliograficzno-pełnotekstowa
59.	PsycArticles	X		X	X	X		psychologia	bibliograficzna
60.	PsycBooks				X	X		psychologia	bibliograficzno-pełnotekstowa
61.	PsycInfo	X			X	X		psychologia	pełnotekstowa

L.p.	Nazwa bazy danych	Nazwa konsorcjum						Dziedzina bazy danych	Typ bazy danych
		FinELib	NESLI-2	LMBA	COSEC	CSAL	WBN		
62.	Regional Business News			X	X		X	ekonomia	pełnotekstowa
63.	Royal Society of Chemistry		X			X		chemia	pełnotekstowa
64.	Safari Technical Books Online	X				X		interdyscyplinarna	pełnotekstowa
65.	SAGE Premier	X	X	X	X			nauki humanistyczne	abstraktowa
66.	Science	X		X		X		nauki ścisłe	abstraktowa
67.	SciVerse			X	X			interdyscyplinarna	pełnotekstowa
68.	Scopus	X	X				X	interdyscyplinarna	bibliograficzno-abstraktywna
69.	SportDiscus with FullText	X		X				sport	abstraktywno-pełnotekstowa
70.	Springer LINK	X	X	X		X	X	interdyscyplinarna	pełnotekstowa
71.	Taylor & Francis	X	X	X		X		interdyscyplinarna	pełnotekstowa

L.p.	Nazwa bazy danych	Nazwa konsorcjum						Dziedzina bazy danych	Typ bazy danych
		FinELib	NESLI-2	LMBA	COSEC	CSAL	WBN		
72.	Teacher Reference Center			X			X	pedagogika	abstraktowa
73.	Ulrichsweb	X				X		interdyscyplinarna	bibliograficzna
74.	Web of Science	X		X		X	X	interdyscyplinarna	cytowania
75.	Wiley-Blackwell	X	X	X		X	X	interdyscyplinarna	pełnotekstowa

Źródło: Opracowanie własne.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] *About COSEC* [online]. [Data dostępu: 10.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nuk.uni-lj.si/cosec/about.asp>.
- [2] *About our NESLi2 initiative* [online]. [Data dostępu: 8.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.jisc-collections.ac.uk/nesli2/>.
- [3] *About the LMBA* [online]. [Data dostępu: 9.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.lmba.lt/en/about-lmba>.
- [4] *COSEC. Access to knowledge through cooperation* [online]. [Data dostępu: 10.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nuk.uni-lj.si/cosec/cosec-eng.html>.
- [5] *COSEC. Subscriptions* [online]. [Data dostępu: 10.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nuk.uni-lj.si/cosec/subscriptions.asp>.
- [6] *CSAL. Consortium organisation and structure* [online]. [Data dostępu: 11.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://lib.consortium.ch/html_wrapper.php?src=organisation&dir=project&activeElement=2.
- [7] *CSAL. Databases* [online]. [Data dostępu: 11.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://lib.consortium.ch/products_categories_lizenzen.php?activeElement=4.
- [8] *CSAL. Frequently Asked Questions* [online]. [Data dostępu: 11.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://lib.consortium.ch/html_wrapper.php?src=faqbiblio&dir=project&activeElement=2.
- [9] *FinELib. Aineistot* [online]. [Data dostępu: 7.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://wiki.helsinki.fi/display/FinELib/FinELib-aineistot>.
- [10] *FinELib. Strategy 2012-2015* [online]. [Data dostępu: 7.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nationallibrary.fi/libraries/finelib/finelibconsortium/strategy20072015.html>.
- [11] *FinELib. The National Electronic Library* [online]. [Data dostępu: 7.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nationallibrary.fi/libraries/finelib/finelibconsortium.html>.
- [12] *International Coalition of Library Consortia. Consortium of Swiss Academic Libraries* [online]. [Data dostępu: 11.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://icolc.net/consortia/184>.
- [13] Komorowska G., Tonakiewicz A.: *Krajowy obieg informacji naukowej i technicznej w dotychczasowej działalności bibliotek naukowych. Spostrzeżenia i uwagi. W: Usługi-aplikacje-treści w gospodarce opartej na wiedzy. Pod red. D. Pietruch-Reizes i W. Babika. Warszawa 2004, s. 218-225. ISBN 83-904561-5-X.*

- [14] *Lithuanian Research Library Consortium. Articles of Association* [online]. [Data dostępu: 9.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.lmba.lt/sites/default/files/Articles_of_Association-EN.pdf.
- [15] *LMBA Data bases* [online]. [Data dostępu: 9.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.lmba.lt/en/data-bases>.
- [16] *LMBA Members* [online]. [Data dostępu: 9.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.lmba.lt/en/about-lmba/members>.
- [17] *LMBA Sponsors* [online]. [Data dostępu: 9.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.lmba.lt/en/about-lmba/sponsors>.
- [18] Maciejewska Ł., Moskwa K.: *Konsorcja czasopism elektronicznych w środowisku akademickim*. „EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy” [online]. 2007 nr 3. [Data dostępu: 6.02.2012]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ebib.info/2007/84/a.php?maciejewska_moskwa. ISSN 1507-7187.
- [19] Maciejewska Ł., Szarski H., Urbańczyk B.: *Dostęp do czasopism elektronicznych w krajach Unii Europejskiej*. W: *Konferencja Polskie Biblioteki Akademickie w Unii Europejskiej. Łódź, 23-25 czerwca 2004*. Łódź 2004, s. 101-112 [online]. [Data dostępu: 4.12.2011]. Dostępny w World Wide Web: http://bg.p.lodz.pl/konferencja2004/pelne_textsty/maciejewska.pdf. ISBN 83-900302-1-4.
- [20] Markowski A., Pawelec R.: *Wielki słownik wyrazów obcych i trudnych*. Warszawa 2002. ISBN 83-7156-659-X.
- [21] *Members of the FinELib Consortium* [online]. [Data dostępu: 7.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.nationallibraries.fi/libraries/finelib/finelibconsortium/consortium_members.html.
- [22] Nahotko M.: *Naukowe czasopisma elektroniczne*. Warszawa 2007. ISBN 978-83-89316-73-8.
- [23] Niezgódka M.: *Biblioteka Wirtualna Nauki. Stan obecny, perspektywy rozwoju w Polsce*. W: *Infobazy'2002. Bazy danych dla nauki. Materiały konferencji. 24-26 czerwca 2002*. Red. A. Nowakowski. Gdańsk 2002, s. 27-32. ISBN 83-908112-1-9.
- [24] Nikisch J. A.: *Jakiego konsorcjum potrzebujemy i jakie mamy? Z doświadczeń Poznańskiej Fundacji Bibliotek Naukowych*. „EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy” [online]. 2002 nr 7. [Data dostępu: 27.11.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/36/nikisch.php>. ISSN 1507-7187.
- [25] *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*. Pod red. A. Markowskiego. Warszawa 1999. ISBN 83-01-12660-4.

- [26] *Participating NESLI2 publishers* [online]. [Data dostępu: 8.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.jisc-collections.ac.uk/nesli2/NESLI2-Publishers/>.
- [27] Stecki L.: *Konsorcjum*. Toruń 1997. ISBN 83-86850-26-4.
- [28] Szkutnik Z.: *Konsorcja biblioteczne – nową formą organizacji gromadzenia wydawnictw ciągłych*. W: *Wdrażanie nowoczesnych technik zarządzania w instytucjach non-profit na przykładzie naukowej biblioteki akademickiej. Materiały z konferencji. Kraków, 28-30 września 1998*. Oprac. red. A. Sokołowska-Gogut. Kraków 1998, s. 245-258. ISBN 83-910428-0-4.
- [29] *The FinELib Consortium* [online]. [Data dostępu: 7.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nationallibrary.fi/libraries/finelib.html>.
- [30] *Zakres i zasady udostępniania zasobów licencyjnych Wirtualnej Biblioteki Nauki w roku 2014* [online]. [Data dostępu: 12.11.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://vls.icm.edu.pl/zasady/index.html#info>.

Agnieszka Modrok

Department of Information Management
Institute of Library and Information Science
University of Silesia in Katowice
e-mail: agnieszkamodrok@interia.pl

CONSORTIUM FORM OF EUROPEAN LIBRARY COOPERATION IN PURCHASING ELECTRONIC INFORMATION SOURCES. SELECTED EXAMPLES

ABSTRACT:

The author starts the paper with the definition of the term consortium, the typology of consortia, and the reasons why libraries participate in consortia. Five European initiatives concerning the negotiation of license agreements for access to electronic resources are described. They are: The Finnish National Electronic Library (FinELib, Finland), Lithuanian Research Library Consortium (LMBA, Lithuania), NESLI-2 (United Kingdom), Consortium of Slovenian Electronic Collections (COSEC, Slovenia), Consortium of Swiss Academic Libraries (CSAL, Switzerland). The author also deals with the history of consortia, their members,

coordinators, ways of funding projects, and electronic information sources that the consortia subscribed to in 2014. The obtained search results were compared to the purchase programme of databases for Polish scientific communities: Virtual Library of Science. The results led to the conclusion that the European consortium model is the most efficient in purchasing access to electronic information sources.

KEYWORDS:

Databases. COSEC. CSAL. FinELib. Consortium. LMBA. NESLI-2. Polish Virtual Library of Science. WBN.